

Federico Bellucci, L'ingegné. Chi ch'a l'é e d'anté ch'a ven

Capitol 1

gavà da Federico Bellucci, *Gli ingegneri non vivono, funzionano!*, Fazi, 2010

virà an lenga da René Agagliate

[Për ël capitol 2 (*Come ch'a viv l'ingegné*) a venta speté un pòch: a l'é 'ncor nen pront.]

I soma tuti d'acòrdi ant ël riten-e la simpatia un-a dle qualità fundamentaj ëd na pèrson-a, ansema a l'anteligensa e la blëssa (e a sò cont an banca).

Ma, ant un mond anté, pronunsià con ël giust acsan, le paròle "bel" e "furb" a veulo dì "brut come 'l pecà" e "barbaboeh", ëdcò l'espression "simpàtich" a deuv fene sospeté, se dovrà an doi contest particolar.

"Coma ch'a l'é cola fija?" "Mah... a l'é simpàtica". An cost cas as arvela, senza malantèisa, che la fija an chestion a l'é, senza rimedi, un babi. "It presento n'amis. A l'é ingegné, tutun a l'é simpàtich" An cost àutr cas a veul dì, sotatendù, che la squasi totalità dj'ingegné a son ëd na neuja mortal.

E ant l'imaginassion comun-a, an efet, la figura dl'ingegné a sàuta pa feura për bërlusensa. A l'é arconossù come 'n génio e is fidoma 'd chiel minca vira ch'i pijoma n'aéreo, o ch'i montoma an sna teleférica, o i passoma su 'n pont o drinta a na galerìa. Ma, ant la lista dle person-e ch'as vorerìa passeje na vijà ansema, l'ingegné a ven pòch prima dël monstro 'd Milwaukee.

Oltratut a l'é pròpi 'l midem ingegné a alimenté costa grama 'rputassion e a 'rten-e che la definission ëd franch nojos arfilà ai sò colega (atension, nen a chiel) a sia tuta merità.

Ma a l'é tut vèra? J'ingegné a son ëd bin nojos fanàtich ëd motor a spinta idrodinàmica, o, sota la scòrsa ëd civij, elétrich, mecànich, nuclear e tante d'àutre specialisassion, a sè stërmo 'd personagi alégher e simpàtich? E an che manera ël savèj 'rzòlve n'equassion diferensial al quart gré a-j giuta 'nt la vita 'd minca di?

Da masnà

Ingegné un a nass o a lo diventa? Nì l'un nì l'àutr. Lòn ch'a conta a l'é nasse 'nt na famija dla serie: "Mé fieul a sarà ingegné e mi i farai ëd tut për che sòn a suceda". An aparena

simil ai sò coscrit, allora, a në sguard atent ël cit predestinà a l'é arconossibil da dontrè detaj.

Ël nòm

L'evidenta osservassion che gnun "Gigi" o "Pinin" a sarà mai n'important dirigent d'asienda a fà an manera che 'l genitor antivivist a buta an programa fin-a 'l nòm dël cit ch'a sta pèr nasse, ël qual a ven nen sernù ant la lista dij Sant, ma, al contrari, ant la lista dij premi Nòbel. Pì a l'é autsonant ël nòm e pì a sarà important ël pèrsonagi, pì grande a saran le suste dij genitor.

L'educassion

A l'é na part fundamental dël proget "fieul ingegnè" e un-a dle pì malfé da porté a compliment. As trata 'd fé an manera che a smija 'nteressanta e 'nciarmanta na cariera da progetista a la Feròce*. N'euvra propagandistica che, pèr imaginativa, a l'é pì 'mportanta che 'l campé sël mèrcà una neuva version ëd *Windows*.

La tàtica a l'é sempia: as trata d'esalté "Ingegnerìa" e, ant l'istess temp, campé 'd pàuta su tute j'àutre facultà e profession con ëd surtie parèj:

"Varda come a l'é fòrt e àut col monsù, Elvio; a l'é sens'àutr n'ingegnè".

"Daje n'euro a col laureà an Siense Politiche ch'a ciama l'elemòsna, Odoacre".

"Uuuh, Rinaldo, vardà come a l'é bela cola cita. I buterìa la man sël feu che da granda a sarà la fomna 'd n'ingegnè..."

"Aleramo, fà 'l brav dèsnò i ciamo l'idràulich!"

Antècà a vniran contà mach ëd fàule modificà a la bzògna: Biancafiòca e ij set ingegnè minerari, Capussòt Ross e 'l gram Filòsof, Policin (con ël retor ëd la Facoltà 'd Litre ant la part dël Babàu). Ij papà ij pì diabòlich a riveran fin-a a dobié ij film e 'l masnà a chërserà an avend, come eroe, l'ingegnè Rambo.

Ij gieugh

Ant ël mentre che ij cit normaj a fan le bataje con ij soldatin, ël cit ingegnè a l'età 'd doi ani a l'ha già arseivù na scàtola da 20 chilo 'd Lego, ël Meccano, ël Cit Chìnich e a l'ha dovù sotsigné na diciarassion andova as pija angagg, anans ëd ciamé d'àutre dèsmore, ëd trové

la mira 'd fusion ëd le stagn e a costruve na còpia dël pont ëd Brooklyn an ëscala 1.10. E, se pròpi a riess a convince ij sò a feje cadò d'un popon*, a finirà d'esse l'ùnich gagno dla compagnia a gieughe con "Big Jim progetista", an giaca e crovata e borsa 24 ore ëd finta pel. Al di d'ancheuj a vària la forma, ma la sostansa a resta; gnente Lego nì Big Jim, alora, ma, quand tuti ij cit a videogieugo con Lara Cròft o Fifa 2000, ël cit ingegnè a passerà soe ore a l'ordinator a "dèsmoresse" con Autocad 14.

Come salvesse

Se i vè s-ciamè Rubbia (ëd nòm), se ant la version dël "Titànich" ch'i l'ève vist la colpa dël dèsastr a l'era d'un bin gram architèt ch'a l'avìa sabotà la miràbil euvra dl'ingegnè Di Caprio e se, an ocasion ëd l'ùltim Natal, a l'han fave për "Bambin"* un tecnìgrafo, i seve pròpi mal ciapà. L'ùnica solussion a l'é 'd fé feura mama e papà. D'àutra part, për ël fàit ch'a l'abio, con cossiansa, decidù 'd feve perde 5 diotrìe e la metà dij cavèj anans ch'i l'abie compì i 24 ani, e 'd feve passé la resta 'd vòstra vita a progeté toch ëd motor, a sarà, senza tèmma, n'atenuansa ant ël cas ch'av ciapo.

Ma atension: pensé prima come porté a compliment vòstr propòsit. S'av ven-o a la ment ëd solussionn eferà, a va bin. Ma s'i pense 'd coleghé a la manaja dla pòrta dël salòt n'asta a balansa la qual, an intrand ant un toròide a dà vita a na scària elétrica ch'a manda un comand a 'n brass mecànich montà sël grilèt d'un fusil ëd precision...

S'i pense tut lòn, lassé perde: l'euvra d'ingegnerisassion a l'é completa e a-i é pì gnente da fé.

L'università

Për ël predestinà, l'iscrission al Politécnich a 'rpresenta na sempia assion burocràtica, dont la conseguensa a sarà l'arconossiment, da part ëd lè Stat, dël sò esse ingegnè. Còsa che, d'àutra part, chiel a savìa fin-a tròp bin a parte da la nàssita.

A l'é për sòn che la selession dla facoltà a l'é nen ël risultà 'd magonant dùbit e 'd neuit senza deurme passà a dësfojé ij proget dè studi ëd tute j'università italian-e, da Aràldica a Zoologia. Nò, andé a l'università a l'é na ròba che chiel a sà già fé, për ardità genética, come dimensioné un flussòmetro o trové 'l logaritm neperian dël 3.

Ma nen tuti j'iscrit al prim ann d'ingegnerìa a l'han la fòrsa dij cromosòmi da la soa. A-i é chi ch'a lo fà për trové con pì facilità un pòst ëd travaj (foravia che, dòp avèj otnù la làurea,

dëscheurve che le statistiche a j'ero sbalià, e che a saria stàit mej iscrivse a Geologia o, mej ancora, fé un cors da idràulich).

A-i é chi ch'a lo fà pèrchè al liceo a l'avìa 8 an matemàtica e física e chi pèrchè, ant le mideme matèrie, a l'avìa 4, ma "a l'era tuta colpa dij professor ch'a savìo pa valorisé mia vocassion sientìfica. I-j la farai vèdde mi, chi ch'a l'avìa rason...". Costi-sì a resteran an facultà 3 sman-e, un mèis al mæssim, s'a-i é na compagna 'd cors carin-a (pòch probàbil, pèr da bon).

E a propòsit ëd compagne carin-e, a-i manca nen chi a s'iscriv pèr rason ëd cheur pì che pèr avej-je rasonà ansima:

"Èdcò mè moros a l'é iscrivusse a Ingegnerìa. Parèj i androma a lesson e studieroma ansema e is vèdroma tut ël dì" (Pèr cobie an-namorà e/o psicopàtiche).

"Mè moros a l'é iscrivusse a Economia, e la facultà d'Ingegnerìa a l'é la pì lontan-a". (Pèr cobie un pòch meno an-namorà).

"Mè moros a l'é giujmaj al second ann d'Ingegnerìa: per lo meno i duvrai nen caté ij liber" (Cobia ch'a l'ha pì gnente da disse o cobia genovèisa).

J'esame

- Anàlisi 1

Mai nòm a l'é stàit pì andvinà: as conto nen j'aspirant ingegnè ch'a finisso an anàlisi dòp 12 tentativ ëd passè l'esame. An efet cost esame a l'é un-a dle pì gròsse spartiure dël cors ëd làurea: chi ch'a riess a passelo mach a la preuva ch'a fà 10 a perdrà neuit ëd seugn, a perdrà pèis e a perdrà ij cavèj. Chi ch'a lo passa a la prima, an arfàita, a perdrà j'amis: l'anvìa a l'é na bruta bestia.

An tuti e doi ij cas passè l'esame d'Anàlisi 1 a l'é na preuva grandiosa, coma na gròssa bataja, ognidun a l'ha soa part d'episòdi da conté, pì o meno curios. E, come le bataje le pì gròsse, ëdcò Anàlisi 1 a l'ha ij sò eroi.

Pensé a Cicio (va bèh, a l'é nen un grand nòm pèr n'ingegnè, ma passiens...) ël qual, dòp vaire mèis ëd preparassion ëscrupulosa, as presenta a l'esame, an salutand j'amis al crij "i l'hai studià tut, ma pròpi tut!! L'ùnica ròba ch'i sai nen, a son ij doi teorema 'd Lagrange. I l'hai capine gnente".

... dòp 15 minute:

Professor: "Bondi".

Cicio: "Bondi".

Professor: "Alora... còs i podrìa ciameje... ch'am dimostra 'l teorema 'd Lagrange".

N'òmo qualonque a 'ncaminerìa a crijé, a barbojé dè scuse patètiche o a pianziné dèl tipo:

"i-j lo giuro ch'a l'é l'ùnica ròba ch'i sai nen, ch'am fasa n'àutra domanda, pèr piasì...".

Ma Cicio a l'é n'eroe e a varda la mòrt ant j'euj:

"Col? Èl prim o lè scond?"

"Èl prim".

A costa mira la platea a l'é giujamaj conquistà e a assist con èl fià sospèis, an sperand ant èl miràcol.

Cicio a l'é già intrà'nt la legenda e, s'a molèissa, i pudrìo capilo. Ma chiel nò. A slonga l'angonìa e a lòta fin-a a l'ùltim.

"Verament èl prim i l'hai nen falo".

"A-i n'an fà gnente. Ch'am dimostra lè scond".

"I l'hai fàit gnanca lè scond. I vad-ne?"

"Ch'a vada".

Batiman e manà sle spale.

Cicio a l'é 'dcò l'esempi pèrfet ëd n'àutra categorìa 'd dottorand: col bin bin èscarognà. Col ch'a-j ciameran sempre l'ùnica part ch'a l'ha pa studià o, s'a l'ha studià tut, cola ch'a l'ha capì un pò meno o, s'a l'ha capì tut, cheicòs ch'a-i era nen ant èl programa o ch'a l'han ancor gnanca dane na dimostrassion.

Pèr sòn, a l'apel apress, ij Cicio batajeur as preparo an manera sempe pì mèticolosa, rivand a telefoné ai dissident ëd Lagrange, pèr ciameje se, pr'asar, sò trisàvol a l'avèissa un ters teorema guernà con soen ant un tirol. (La rëspòsta la pì probàbil a sarà: *an efet si, i l'oma vendulo ier a 'n professor d'Ingegnerìa, a l'ha dit ch'a l'avrìa dovràlo pèr n'esame...*)

A la fin però, strach ëd loté, ij Cicio 'd tute le session d'Ingegnerìa a s'arendran al destin, a acetran qualonque votassion mach pèr finì col calvari e a pijeran la làurea con n'ingiusta média dèl 22.

- **Siensa dle costrussion**

Esperiensa comun-a a tuti ij cors ëd làurea, a l'é stimà dai professor e da na certa categorìa dè student come n'esame fundamental pèr la formassion dèl laureand. A l'é, nompà,

n'orìbil e bin grev *mon* pèr d'àutri student, coj ch'a l'han na vita fòra dla scòla.

La matèria a vària conforma al cors ëd làurea, parèj come l'ansignant. Contut che certi particular a sio comun an tute le session, da Eletrònica a Gestional:

1. Èl professor a l'ha 80 ani, un nòm dròlo e a 'rpet la midema lesson, paròla pèr paròla, ant j'istessi di e a l'istessa ora da 35 ani. Na cita contraindicassion: j'ùltim artrovà dla siensa e dla técnica a son un cicinin "lassà da banda" e 'l professor, ant la lesson dël 12 ëd fèrvé, a spera ch'a-i riva në strument pèr fé ij cont un pòch pì svicc che 'l régol.
2. A esist nen un liber pèr èstudié. O, dèsnò, a-i na j'é 12, dai quaj pijé un pòch da sì un pòch da là. Opura a-i na j'é un sol, ma a l'é an alman, scrivù a man con na caligrafia incomprendibil.
3. L'esame a 'ncamin-a con la frase "I-j ciamerai cheicòs ëd fàcil..." e a finiss con lè student ch'a piora, rivà al pì bass livel d'autoconsiderassion.

Al contrari d'Analisi, Siensa dle costrussion a l'é n'esame ch'as passa a la prima. La variàbil, ant cost cas, a l'é 'l temp pèr preparesse e pèr passé lè scrit. A l'é na variàbil motoben variàbil: andoma da tre sman-e (ël fieul dël retor) a dontrè ani.

Dzor pì a l'é n'esame mortal pèr j'esame ch'a ven-o apress, pèrchè an tute le manere, a càusa 'd reassion dèscompòste dij professor e tre frase tìpiche:

- Pèr chi a l'ha passalo pèr brìcola*: ?"Eh, ma chiel a l'ha ciapame mach 18 an "Siensa" , mi i peuss pa deje 'd pì. Che figura i-i farìo?"
- Pèr chi a l'ha passalo a la granda:"Ma come? Chiel am pija 30 an Siensa dle Costrussion e a ven a dime ch'a condèss nen la teorìa 'd Xrebohjrtevic? Ma a l'ha passalo chiel o un sò sòsia?"
- Pèr chi ch'a l'ha 'ncor nen afrontalo: "Ma come? Chiel a l'ha 'ncor nen sostnù l'esame an Siensa e as presenta ambelessì da mi?"

L'ùltim cas a l'é 'l pes, pèrchè a 'sta mira ël pòver èstudent a venta ch'a sopòrta na metàfora arzigosa, diferenta conforma a la session:

- (Sivil) "Chiel a veul costruve 'l tèit anans ëd campé ij basament?"
- (Mecànica) "Chiel a vorrià progeté ël sùà véder* anans d'avèj dimensionà 'l motor?"
- (Chìmica) "Chiel a veul fé reagì lè stagn con l'urani e, nopà, a deuvra 'l plutònio?
(Metàfora ch'a-i intra gnente pèr da bon; d'àutra part ij chìmich a son ëd gent baraventan-a).

L'ùltim esame

Èl passagi dël temp, a Ingegneria, a l'é caraterisà da lè slonghesse dij nòm ed j'esame. As passa da -Fisica- a -Mecànica Rassiona- (nòm dròlo ch'a sotantend l'esistenza 'd na Mecànica Irrassiona) a -Mecànica Applicà a le Màchine-. L'ùltim, pèr consequenza, ed sòlit a sarà -Ingegneria dël Reator Nuclear a Fusion-, o -Cinética Stàtica dij Process Chìnich Industriaj- o -Prinsipi e Métodi dla Progetassion Mecànica-.

La prima part dël cors, cola la pì complicà, a consist ant l'arten-e a ment el nòm.

La sconda part a l'é na preuva d'ardiman e imaginativa: as trata 'd presentesse a l'esame an savend el meno possìbil e d'aventé un pretest el pì 'mpossìbil pèr giustifichesse.

A preuva dël nivel ed contrasens argiunzù el dottorand a pretend nen mach ed passé l'ùltim esame senza gnanca savèj ed còsa ch'a parla, ma s'a pija meno che 28 a finiss fin-a ch'as lamenta.

D'àutra part, aplicà a la vita 'd minca di, el rasonament a l'é nen pròpi campà an aria: al bar, pèr esempi, dòp vintèut bire as peul esperé che almeno cola ch'a fà vinteneuv a sia ufria da la ca.

La tesi

A l'é na spece 'd rapresentassion teatral ed la vita ch'a vnirà, l'antruchesse, giujamaj avzin, dl'ingegnè con el mond dël travaj. A l'é pèr lòn che ij prim mèis ed la tesi a son passà 'nt la fagnaria pì total (rapresentassion ed la disocupassion). Peui a gieughe a *Tetris* con el bin potent ordinator comprà apòsta pèr scrive la tesi (moment ed formassion). Allora as campa con decision an la redassion ed la tesi con l'esaltassion dël praticant.

Dòp dontrè mèis, da cost èsfòrs titànich a-i surtirà na strasordinària euvra 'd 600 pàgine, franch anteressanta già a parte dal tìtol: "*Influenza dla balinadura sla resistensa a la fatiga d'un compòst a matriss metàlica*".

Dòp avèj spendù neuvsentmila lire tra fotocòpie e ligadura, el quasi ing. a va orgolios an segretaria e a recàpita la tesi con na sman-a d'anticip rispet a la scadensa, "parèj a l'avran pì temp pèr lesla con pì atension".

Ambeleli el giovo a veddrà che sò pressios travaj a vnirà butà 'nt na sòrt ed ciòca bianca con la scrita "*Mach Carta*" e a-j daran un papé anté scrive, an tre righe, tìtol e contnù dla tesi. Tre!!! Riese a condensé an tre righe 'l travaj 'd ses mèis d'arserche a meritria, da sol, na làurea. Vista la longheur dij tìtoj as finiss con lè scive n'afé pì o meno pèrparèj:

Tìtol: Analisi dla realisabilità dël proget ëd ridussion ëd l'inquinament acùstich ant j'anviron ëd l'aeropòrt ëd Malpensa 2000, con l'instalassion ëd barriere fonosurbiente an silicat laminà. Contnù: Possìbil. E peui, dòp un dèscors ëd des minute, andurmient pes che un lìter ëd Valium, ël giovo a l'é finalment ingegné. Sò destin a l'é compì.

* Feròce = Fiat

* popon = bambolotto

* Bambin = regalo di Natale

* pèr brìcola = per caso, per il rotto della cuffia

* sùà véder = tergeticristallo